द्वितीयभागः

पञ्चमः पाठः

५. श्रीरामवनप्रस्थानम्

चित्रं पश्यन्तु, चिन्तयन्तु, वदन्तु।

१. चित्रे के के सन्ति?
२. ते कुत्र सन्ति? किमर्थम्?
३. सीता किं करोति?

SCERT TELANGANA

पाठस्य चित्राणि पश्यन्तु। तानि उद्दिश्य वदन्तु।

१. ज्येष्ठं श्रेष्ठगुणैर्युक्तं प्रियं दशरथस्सुतम्।
प्रकृतीनां हितैर्युक्तं प्रकृतिप्रियकाम्यया॥

२. यौवराज्येन संयोक्तुम् ऐच्छत् प्रीत्या महीपतिः।
तस्याभिषेकसम्भारान् दृष्ट्वा भार्याथ कैकयी॥

३. पूर्वं दत्तवरा देवी वरमेनमयाचत।
विवासनं च रामस्य भरतस्याभिषेचनम्॥

భావం – దశరథ మహారాజు ప్రజలకు హితం చేయాలనే కోరికతో సమస్తసద్గుణ సంపన్నుడూ, ఎల్లవేళలా ప్రజల హితాన్నే కోరేవాడూ, తనకు ప్రీతిపాత్రుడూ, మొదటికుమారుడునూ అయిన రాముణ్ణి యువరాజుగా చేయాలనుకున్నాడు. దశరథుని రాణులలో ఒక రాణి అయిన కైకేయి రామపట్టాభిషేకానికై సేకరించిన సామగ్రిని చూసి దశరథుడు పూర్వం తనకు రెండు వరాలిచ్చి ఉండుట వల్ల, వాటిలో ఒక వరంగా రాముణ్ణి అడవులకు పంపాలనీ, రెండవ వరంగా భరతునికి పట్టం కట్టాలనీ దశరథుని కోరింది.

४. स सत्यवचनाच्चैव धर्मपाशेन संयतः।
विवासयामास सुतं रामं दशरथः प्रियम्॥

భావం – సత్యవాక్యాన్ని పరిపాలించాలనే కారణంగా ఆ దశరథుడు, ధర్మపాశం చేత బంధింపబడి తన పుత్రుడైన రాముడిని, వనవాసానికి పంపాడు.

SCERT TELANGANA

५. स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन्।
पितुर्वचननिर्देशात् कैकेय्याः प्रियकारणात्।।

భావం – అతి పరాక్రమశాలియైన రాముడు కైకేయికి సంతోషం కలిగించడానికి, తండ్రి మాటమాత్రంగా చెప్పినంతనే దానిని ఆజ్ఞగా గ్రహించి, తన ప్రతిజ్ఞను నిలుపుకొంటూ అరణ్యానికి వెళ్ళాడు.

६. तं व्रजन्तं प्रियो भ्राता लक्ष्मणोऽनुजगाम ह।
स्नेहाद्विनयसम्पन्नः सुमित्रानन्दवर्धनः।।

భావం – లక్ష్మణుడు రాముడికి చాలా ఇష్టమైన తమ్ముడు. రామునిపట్ల సహజమైన ప్రేమ గలవాడు. వినయ సంపన్నుడు. అందువల్ల అరణ్యానికి వెళుతున్న ఆ రాముని వెంట వెళ్ళాడు. ఈ విధమైన ఉత్తమకార్యం చేయడంవల్ల తన తల్లి సుమిత్రకు కూడా ఆనందాన్ని కలిగించాడు.

७. रामस्य दयिता भार्या नित्यं प्राणसमाहिता।
सीताप्यनुगता रामं शशिनं रोहिणी यथा।।

భావం – రాముడికి ఇష్టురాలూ, భార్యా, ప్రాణముతో సమానురాలూ, నిత్యమూ రామునికి హితాన్ని కలిగించేదీ అయిన సీత కూడా రోహిణి చంద్రుణ్ణి అనుసరించినట్లు ఆ రామచంద్రుని అనుసరించి వెళ్లింది.

८.　वने तस्मिन्निवसता जनस्थाननिवासिनाम्।
राक्षसां निहतान्यासन् सहस्राणि चतुर्दश॥

భావం - దండకారణ్యంలో నివసించేటప్పుడు రాముడు జనస్థానంలో నివసించే పద్నాలుగు వేల మంది రాక్షసులను సంహరించాడు.

९.　ततो ज्ञातिवधं श्रुत्वा रावणः क्रोधमूर्छितः।
सहायं वरयामास मारीचं नाम राक्षसम्॥

భావం - తనబంధువులైన రాక్షసుల సంహారాన్ని తెలుసుకొన్న రావణుడు క్రోధంతో మూర్ఛిల్లి, తేరుకొని మారీచుడనే రాక్షసుణ్ణి సహాయం కోరాడు.

१०.　तेन मायाविना दूरमपवाह्य नृपात्मजौ।
जहार भार्यां रामस्य गृध्रं हत्वा जटायुषम्॥

భావం - మాయలమారి అయిన ఆ మారీచుని సహాయంతో ఆ రామలక్ష్మణులను దూరంగా పంపి, జటాయువనే గ్రద్ద అడ్డుపడగా దాన్ని కూడా చంపి ఆ రావణుడు సీతను అపహరించాడు.

११. स मार्गमाणस्तां देवीं रामस्सीतामनिन्दिताम्।
पम्पातीरे हनुमता सङ्गतो वानरेण ह॥
हनुमद्वचनाच्चैव सुग्रीवेण समागतः।

భావం - రాముడు సాధ్వియైన ఆ సీతాదేవిని వెదకుచూ పంప అనే నది ఒడ్డున హనుమంతుడనే వానరుణ్ణి కలిసాడు. హనుమంతుని సూచనమేరకు సుగ్రీవుణ్ణి కలిసాడు.

१२. ततः सुग्रीववचनाद्धत्वा वालिनमाहवे।
सुग्रीवमेव तद्राज्ये राघवः प्रत्यपादयत्॥

భావం - రాముడు సుగ్రీవుని ప్రార్థన ప్రకారం వాలిని సంహరించి, అతని రాజ్యానికి సుగ్రీవుణ్ణి రాజుగా చేసెను.

१३. स च सर्वान् समानीय वानरान् वानरर्षभः।
दिशः प्रस्थापयामास दिदृक्षुः जनकात्मजाम्॥

భావం - వానరశ్రేష్ఠుడైన సుగ్రీవుడు వానరులందరినీ రప్పించి సీతాదేవిని అన్వేషించటానికై అన్ని దిక్కులకు పంపాడు.

एतानि कुर्वन्तु

१. श्रुण्वन्तु, विचिन्त्य वदन्तु

अ. पाठ्यांशचित्रे किं किम् अस्ति?
आ. रामस्य गुणान् वदन्तु?
इ. रामः केन सह मिलितवान्? किमर्थम्?

२. पठन्तु, अवगच्छन्तु, व्यक्तीकुर्वन्तु

अ. श्लोकान् पठन्तु।
आ. श्लोकानां भावान् पठन्तु।
इ. पाठे वर्णितानां नामानि चित्वा लिखन्तु।
ई. अधः दत्तानि पदानि पठन्तु। पाठे अन्विष्य रेखाङ्कितानि कुर्वन्तु। श्लोकभावान् दृष्ट्वा तेषाम् अर्थान् अवगच्छन्तु।

प्रियकाम्यया	विनयसम्पन्नः	श्रेष्ठम्	प्राणसमाहिता	महीपतिः
जनस्थानम्	यौवराज्येन	सहस्राणि	विवासनम्	क्रोधमूर्छितः
अभिषेचनम्	ज्ञातिवधम्	सत्यवचनात्	नृपात्मजौ	धर्मपाशेन
मायाविना	प्रतिज्ञाम्	मार्गमाणः	पितुर्वचननिर्देशात्	समागतः

उ. अधः दत्तानां वाक्यानां भावमनुसृत्य श्लोकानाम् अधः रेखाङ्कनं कुर्वन्तु।

1. రాముడితో సీత అరణ్యమునకు వెళ్ళింది.
2. కైకేయి వరములు కోరింది.
3. రావణుడు సీతను అపహరించాడు.
4. లక్ష్మణుడు అన్నను అనుసరించాడు.
5. రాముడు రాక్షసులను చంపాడు.
6. రామసుగ్రీవులు మిత్రులైనారు.

ऊ. भावं दृष्ट्वा वाक्यानि योजयन्तु।

१. यौवराज्येन संयोक्तुम् ऐच्छत् प्रीत्या महीपतिः।	అ. రాముడికి అరణ్యవాసం, భరతుడికి పట్టాభిషేకం.
२. स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन्।	ఆ. పంపానదీ తీరమున హనుమంతునితో కలిసాడు.
३. पम्पातीरे हनुमता सङ्गतो वानरेण ह।	ఇ. యువరాజు పట్టాభిషేకం ప్రీతితో చేయదలిచాడు.
४. विवासनं च रामस्य भरतस्याभिषेचनम्।	ఈ. తండ్రిమాట జవదాటకుండా అరణ్యానికి వెళ్లాడు.

SCERT TELANGANA

३. लेखनं, स्वीयरचना

अ. पठन्तु, लिखन्तु

१. रामस्य वनगमनम् अधिकृत्य लिखन्तु।

२. दशरथः किमर्थं रामं राजानं कर्तुम् ऐच्छत्?

३. कैकयी किम् अयाचत?

४. रामः किमर्थं वनं गतवान्?

५. रावणः कीदृशः?

६. केन कारणेन सीता अपहृता?

आ. चिन्तयन्तु, लिखन्तु

१. श्रीरामस्य स्वभावः कीदृशः?

२. केन कारणेन रावणः क्रोधमूर्छितः अभवत्?

३. रावणः किं कृतवान्?

४. पदजालाभिवृद्धिः, भाषाक्रीडाः

अ. अधः दत्तेषु पदेषु एकैकस्य पदस्य अन्तिमाक्षरम् उपयुज्य अनन्तरपदं लिखन्तु।

वनम्	नगरम्	ततः	मकरन्दम्	तातः
तद्राज्ये	महीपतिः	रामः	यौवनम्	दुहिता

उदा :- **वनम्, महीपतिः,----**

आ. पाठे विद्यमानपात्राणां नामानि अधः पेटिकायां दत्तानि। तानि अन्विष्य लिखन्तु।

कै	के	यी	युः	ल	क्ष्म	णः
❁	❁	टा	रा	मः	द	त्रा
ज	ज	ल	व	ग	श	मि
कौ	न	❁	णः	यः	र	सु
स	त	का	ने	❁	थः	ग्री
ल्या	❁	अ	त्म	च	❁	वः
❁	आ	❁	र	जा	लिः	वा

लक्षमणः

....

....

....

....

....

....

....

SCERT TELANGANA

५. व्याकरणांशाः

अ. उदाहरणानुसारं कोष्ठकस्थपदानि षष्ठीविभक्तौ परिवर्त्य आवरणे दत्तानां पदानां साहाय्येन वाक्यं पूरयन्तु।

पुत्रः, निवासी, अग्रजः, पतिः, शिष्यः, संहारकः, स्वामी, शत्रुः, मित्रम्

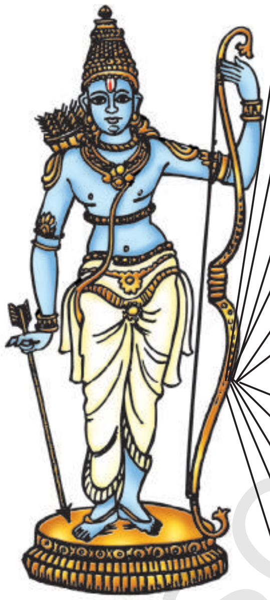

श्रीरामः

उदा - दशरथस्य	(दशरथः)	पुत्रः
....	(सुग्रीवः)	....
....	(आञ्जनेयः)	....
....	(विश्वामित्रः)	....
....	(रावणः)	....
....	(कौसल्या)	....
....	(सीता)	....
....	(अयोध्या)	....
....	(राक्षसाः)	....
....	(भरतलक्ष्मणशत्रुघ्नाः)	....
....	(कौसल्यासुमित्राकैकेय्यः)	....

SCERT TELANGANA

आ. उमाशब्दं षष्ठीविभक्तौ परिवर्त्य कोष्ठकस्थपदानि उपयुज्य वाक्यानि लिखन्तु।

पतिः, द्वितीयपुत्रः, प्रथमपुत्रः, वाहनम्

उदा. उमायाः पतिः शङ्करः

इ. अधः दत्तानि पदानि पठन्तु एतानि षष्ठीविभक्तेः रूपाणि।

	एकवचनम्	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
पुंलिङ्गे	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
	भरतस्य	भरतयोः	भरतानाम्
	तस्य	तयोः	तेषाम्
	मम	आवयोः	अस्माकम्
	तव	युवयोः	युष्माकम्
स्त्रीलिङ्गे	सीतायाः	सीतयोः	सीतानाम्
	रमायाः	रमयोः	रमाणाम्
	लतायाः	लतयोः	लतानाम्
नपुंसकलिङ्गे	पुष्पस्य	पुष्पयोः	पुष्पाणाम्
	मित्रस्य	मित्रयोः	मित्राणाम्
	सङ्गणकस्य	सङ्गणकयोः	सङ्गणकानाम्

उ. अत्र कानिचन वाक्यानि दत्तानि। कोष्ठकस्थानां पदानां बहुवचनरूपैः तानि वाक्यानि पूरयन्तु।

(मम) .... गृहं दूरे अस्ति। (मम) .... गृहे चत्वारः जनाः सन्ति। (मम) .... गृहप्राङ्गणे बहवः वृक्षाः सन्ति। (वृक्षस्य) .... उपरि बहवः शुकाः उपविशन्ति। तेषां (शुकस्य) .... चञ्चवः रक्तवर्णाः भवन्ति। ते शुकाः (वृक्षशाखायाः) .... मध्ये क्रीडन्ति। गृहप्राङ्गणे (लतायाः) .... पुष्पाणि सुगन्धं यच्छन्ति। (मानवस्य) .... जीवने प्रकृतिः अपि अन्तर्भवति किल !

तेलंगाणप्रभुत्वस्य निश्शुल्कवितरणम् 2018-19

६. सर्जनात्मकव्यक्तीकरणम्

अ. अधः दत्तस्य वाक्यद्वयस्य आधारेण सम्भाषणं लिखन्तु।

१. कैकेयी वरं पृच्छति।
२. रामः अरण्यं गच्छति।

७. परियोजनाकार्यम्

अ. पाठस्य श्लोकानाम् आधारेण एकैकस्य श्लोकस्य एकैकं चित्रं सङ्कलय्य भित्तिपत्रे स्थापयन्तु।

८. प्रशंसा

रमेशः - नमस्कारः। मम नाम रमेशः। अस्मिन् विद्यालये नूतनतया प्रविष्टः। षष्ठकक्ष्यायाः प्रकोष्ठः कुत्रास्ति?

सुधीरः - मम नाम सुधीरः। अहं षष्ठकक्ष्यायामेव पठामि। षष्ठकक्ष्यायाः प्रकोष्ठः तत्र अस्ति।

चैतन्यः - मम नाम चैतन्यः। अहमत्रैव पञ्चमकक्ष्यां पठितवान्। इदानीं षष्ठकक्ष्यायां प्रविष्टवान्। अद्यारभ्य वयं स्नेहिताः।

सुधीरः - रमेश! सङ्कोचः मास्तु। किमपि साहाय्यम् आवश्यकं चेत् मां पृच्छतु।

रमेशः - धन्यवादाः।

(भवन्तः कक्ष्यायां प्रविष्टान् नूतनान् कथं सहकुर्वन्ति?)

स्वीयमूल्याङ्कनम्

	आम्	न	किञ्चित्
१. श्लोकान् स्पष्टोच्चारणेन पठितुं शक्नोमि ।			
२. श्लोकानां भावान् स्वीयवाक्यैः वक्तुं शक्नोमि।			
३. श्रीरामस्य स्वभावम् अधिकृत्य लेखितुं शक्नोमि।			
४. सूचनानुसारं सम्भाषणं लेखितुं शक्नोमि ।			

लोके धर्मः कीर्तिः द्वयं स्थिरम्

SCERT TELANGANA